

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35215
Nom: Dret penal I
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 9
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1303 - Grau en Dret	Facultat de Dret	2	Anual
1921 - Doble Grau en Administració i Direcció d'Empreses i Dret	Facultat d'Economia	3	Anual
1922 - Doble Grau en Dret i Ciències Polítiques	Facultat de Dret	3	Anual
1923 - Doble Grau en Dret i Criminologia	Facultat de Dret	2	Anual
1930 - Doble Grau en Dret i Ciències Polítiques i de l'Administració Pública	Facultat de Dret	3	Anual

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1303 - Grau en Dret	Dret Penal	OBLIGATÒRIA
1921 - Doble Grau en Administració i Direcció d'Empreses i Dret	Assignatures obligatòries de tercer curs	OBLIGATÒRIA
1922 - Doble Grau en Dret i Ciències Polítiques	Assignatures obligatòries de tercer curs	OBLIGATÒRIA
1923 - Doble Grau en Dret i Criminologia	Assignatures obligatòries de segon curs	OBLIGATÒRIA
1930 - Doble Grau en Dret i Ciències Polítiques i de l'Administració Pública	Assignatures obligatòries de tercer curs	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

ALONSO RIMO VICENTE ALBERTO

RESUM

L'assignatura Dret penal I té caràcter d'obligatòria i s'imparteix en el segon curs del Grau de Dret. No s'exigeixen requisits previs per a cursar-la i la seua càrrega lectiva és de 9 crèdits ECTS (225 h).

Estudi del poder punitiu de l'estat i de la teoria de la norma penal. El Dret penal com a branca de l'

ordenament jurídic i com a sistema de control social formalitzat. Principis constitucionals que afecten el Dret penal; límits al poder punitiu. Teoria jurídica del delictes: anàlisi dogmàtic i politicocriminal. Teoria jurídica de la pena i altres conseqüències jurídiques derivades de la comissió d'un delictes.

cte.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1303 - Grau en Dret

Capacitat d'anàlisi dels problemes jurídics i de síntesi en el seu plantejament i resolució.

Capacitat per adquirir els coneixements bàsics d'argumentació jurídica.

Capacitat per adquirir una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i de desenvolupar la dialèctica jurídica.

Capacitat per al maneig de fonts jurídiques (legals, jurisprudencials i doctrinals).

Capacitat per comprendre el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.

Capacitat per comunicar-se correctament de forma oral i escrita en l'àmbit jurídic.

Capacitat per conèixer el contingut i l'aplicació de cadascuna de les branques de l'ordenament jurídic.

Capacitat per conèixer el marc normatiu constitucional, les institucions polítiques de l'estat i el seu funcionament.

Capacitat per llegir i interpretar textos jurídics.

Capacitat per reconèixer la importància del dret com a sistema regulador de les relacions socials.

Capacitat per utilitzar els principis i els valors constitucionals, el respecte dels drets humans, posant una atenció especial en la igualtat entre homes i dones, la sostenibilitat i la cultura de la pau, com a eines de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. DRET PENAL: CONCEPTE I PRINCIPIS

Concepte de Dret penal. Les normes penals: concepte i estructura. El delicte i les conseqüències jurídiques del delicte. La funció del Dret penal: retribució i prevenció. El Dret penal vigent a Espanya.

Principis limitadors del ius puniendi: el principi de legalitat; el principi de protecció exclusiva de béns jurídics; el principi d'intervenció mínima i el caràcter fragmentari i subsidiari del Dret penal; el principi de proporcionalitat; el principi d'igualtat; el principi de culpabilitat; el principi de responsabilitat pel fet; el principi de presumpció d'innocència; el principi d'humanitat de les penes; el principi de resocialització.

El principi de legalitat i les fonts del Dret penal. Reserva de llei: el cas de les lleis penals en blanc. Contingut material: manament de taxativitat; prohibició de retroactivitat; prohibició d'analogia. Criteris específics d'interpretació de la llei penal. Altres fonts del Dret penal. El principi non bis in idem i els criteris de resolució del concurs de normes penals.

Àmbit de validesa espacial: criteris d'aplicació territorial i extraterritorial de la llei penal. Lloc de comissió del delicte. Àmbit de validesa temporal de la llei penal: prohibició de retroactivitat. Moment de comissió del delicte. Àmbit de validesa personal: les inviolabilitats.

2. TEORIA DEL DELICTE I

El delicte: concepte i classes. Estructura del delicte.

L'antijuridicitat: concepte i naturalesa. El bé juridicopenal: concepte, funcions i classes.

L'acció: concepte. Referència a les distintes concepcions sobre l'acció. Supòsits d'absència d'acció: força irresistible, moviments reflexos i inconsciència.

El tipus: concepte. Termes del tipus. Elements del tipus: subjectes actiu i passiu, objecte material. Els elements subjectius del tipus. Tipicitat objectiva i subjectiva (vid. culpabilitat). Classes de tipus: tipus de lesió i perill; de mera activitat i resultat; de consumació instantània, permanents i de resultat; especials propis i impropis; de resultat tallat i mutilats de dos actes.

La relació de causalitat i la imputació objectiva: determinació de la causalitat i criteris d'imputació del resultat. Peculiaritats de la imputació objectiva en els delictes domissió impròpia i en els delictes imprudents. Supòsits problemàtics.

L'omissió: omissió pròpia i impròpia. La comissió per omissió: criteris d'equivalència.

Absència d'antijuridicitat: la justificació i els seus efectes. Distinció entre un fet justificat i un fet no culpable. Fonament de les causes de justificació. Els elements objectiu i subjectiu de la justificació. La justificació incompleta. Causes de justificació: legítima defensa, estat de necessitat, compliment d'un deure o exercici legítim d'un dret, ofici o càrrec. La qüestió del consentiment. El problema de l'obediència deguda.

3. TEORIA DEL DELICTE II

La culpabilitat: concepte i fonament. Lestructura del judici de culpabilitat.

La imputabilitat i la seua absència. Causes dinimputabilitat: anomalia o alteració psíquica i trastorn mental transitori; intoxicació plena; alteracions de la percepció; minoria dedat-. La imputabilitat disminuïda. Referència al Dret penal del menor.

Imputació per dol i imputació per imprudència. El dol: concepte i classes. Absència de dol: lerror de tipus (vid. error). La imprudència: concepte i classes. La imprudència professional.

El coneixement de lantijuridicitat. Absència de coneixement de lantijuridicitat: lerror de prohibició (vid. error). La delinqüència per convicció.

Lerror de tipus: tractament legal; classes derror de tipus (error sobre el curs causal, aberratio ictus, error in objecto/persona). Lerror sobre elements accidentals. Lerror de prohibició: tractament legal. Classes: directe i indirecte. Problemàtica de lerror sobre els elements objectius duna causa de justificació.

Les actiones liberae in causa: concepte, estructura i supòsits daplicació.

Iter criminis: fase interna i externa. Fonament de la punició dels delictes incomplets. Actes preparatoris: conspiració, proposició i provocació. El cas de lapologia. Delimitació entre preparació i execució. Actes executius: la temptativa; classes i tractament jurisprudencial. El desistiment voluntari. Consumació.

Autoria i participació. Distinció entre autor i partícip. Classes dautoria: única, coautoría, autoría mediata. La participació: el principi daccessorietat limitada. Classes: inducció, cooperació necessària i complicitat. El concurs de persones en els delictes especials. Lautoría i participació en els delictes imprudents. Règim de responsabilitat per delictes comesos per mitjans de difusió mecànics. La responsabilitat penal de les persones jurídiques.

La punibilitat: concepte. Condicions objectives de punibilitat, excuses absolutòries, causes personals d exclusió de la pena.

La pena: concepte, funcions i fins.

Classes de penes. Criteris de classificació. Penes privatives de llibertat. Penes privatives o restrictives de drets. Penes pecuniàries. Altres penes. Les penes previstes per a les persones jurídiques.

La determinació de la pena. Regles legals de determinació de la pena. Determinació del marc penal abstracte i del marc penal concret. La individualització judicial. La determinació de la pena en els supòsits de concurs de delictes: concurs real, ideal i delicte continuat.

Les circumstàncies modificatives de la responsabilitat criminal. Les circumstàncies atenuants, les circumstàncies atenuants, la circumstància mixta de parentiu.

Suspensió i substitució de la pena. La suspensió de lexecució de la pena. Supòsits de substitució de la pena privativa de llibertat.

4. TEORIA DE LES CONSEQÜÈNCIES JURÍDIQUES DEL DELICTE

La punibilitat: concepte. Condicions objectives de punibilitat, excuses absolutòries, causes personals d'exclusió de la pena.

La pena: concepte, funcions i fins.

Classes de penes. Criteris de classificació. Penes privatives de llibertat. Penes privatives o restrictives de drets. Penes pecuniàries. Altres penes. Les penes previstes per a les persones jurídiques.

La determinació de la pena. Regles legals de determinació de la pena. Determinació del marc penal abstracte i del marc penal concret. La individualització judicial. La determinació de la pena en els supòsits de concurs de delictes: concurs real, ideal i delictes continuats.

Execució de la pena privativa de llibertat. Referència al sistema d'individualització científica de la LOGP. Llibertat condicional.

Causa d'extinció de la pena i cancel·lació d'antecedents penals.

La perillositat criminal. Les mesures de seguretat: concepte, requisits d'aplicació, classes, règim jurídic.

Altres conseqüències jurídiques derivades del delictes. La responsabilitat civil ex delicto. Conseqüències accessòries. Comís.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	90,00
Total hores	90,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	15,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	105,00
Preparació de classes	15,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	135,00

METODOLOGIA DOCENT

La docència presencial té assignades 90 hores, de les quals:

-75 h són de docència en l'horari normal a l'aula, de les quals el mínim recomanat d'activitats aplicades és de 30 h.

-les altres 15 es destinaran a activitats complementàries així com a la realització de l'examen final.

Al llarg del curs es podrà proposar al grup la realització d'una o varies activitats formatives, ja siga pròpies del grup o comunes al Departament de Dret penal (com ara l'assistència a conferències).

a conferències).

AVALUACIÓ

AVALUACIÓ DRET PENAL I

La qualificació final de l'assignatura de Dret penal I es determinarà a partir de les qualificacions obtingudes de l'avaluació contínua desenvolupada en cada grup, a la que correspon un 30% de la qualificació, i de la realització de la prova final en les dates fixades per la Facultat, a la que correspon el 70% de la qualificació.

Serà necessari obtenir una nota mínima d'aprovat en la prova final per a superar l'assignatura, amb independència de la nota obtinguda en l'avaluació contínua.

L'annex de programació del professor detallarà les condicions de l'avaluació contínua i el caràcter oral o escrit de la prova final, així com si es realitzarà una prova parcial, de caràcter alliberador o no, en les dates fixades per la Facultat.

Els alumnes que no realitzen l'avaluació contínua es podran presentar a la prova final en primera convocatòria i la nota obtinguda quedarà limitada al valor ponderat que aquest examen té en la nota final (un 70%), de manera que, com a màxim, es podrà obtenir un 7 com a qualificació final.

En cas de suspendre la primera convocatòria, per a la segona convocatòria es conserva la qualificació obtinguda en l'avaluació contínua. Si l'annex del professor preveu que hi haja alguna activitat com a recuperable, determinarà la forma d'obtenir la qualificació de la mateixa en segona convocatòria.

cutè;obtenir la qualificació de la mateixa en segona convocatòria.

BIBLIOGRAFIA

- CARBONELL MATEU, Derecho penal. Concepto y principios constitucionales, 3ª ed., Tirant lo Blanch, 1999. -CUERDA ARNAU, (Dir.), Vistas penales. Casos resueltos y Guías de actuaciones en sala, Tirant lo Blanch, última edición. -COBO DEL ROSAL / VIVES ANTÓN, Derecho penal. Parte general, Tirant lo Blanch, 1999. -DÍEZ RIPOLLÉS, Derecho penal español. Parte general, Tirant lo Blanch, última edición. -LASCURAÍN SÁNCHEZ, Manual de Introducción al Derecho Penal, BOE, 2019. -LUZÓN PEÑA, Lecciones de Derecho penal. Parte general, Tirant lo Blanch, última edición. -LUZÓN PEÑA (Dir.), Derecho penal en casos. Parte general: estudio analítico

práctico, Tirant lo Blanch, última edición. -MIR PUIG, Derecho penal. Parte general, Reppertor, 2016. -MUÑOZ CONDE / GARCÍA ARÁN, Derecho penal. Parte general, Tirant lo Blanch, última edición. -ORTS BERENGUER / GONZÁLEZ Cussac, Compendio de Derecho penal. Parte general, Tirant lo Blanch, última edición.

- -BORJA JIMÉNEZ, Curso de política criminal, Tirant lo Blanch, última edición. -GIL GIL/LACRUZ/MELENDO/TORRES, Curso de Derecho penal. Parte General, Dykinson, última edición. -DÍEZ RIPOLLÉS, Política criminal y derecho penal: estudios, Tirant lo Blanch, última edición. -MIR PUIG/ CORCOY BIDASOLO (Dir.), Constitución y sistema penal, Marcial Pons, última edición. -MORENO TORRES HERRERA (Dir.), Lecciones de Derecho penal. Parte General, 6ª ed., Tirant lo blanch, última edición. -QUINTERO OLIVARES, Derecho penal constitucional, Tirant lo Blanch, última edición. -ROXIN, Derecho penal. Parte general. T. I y II (Trad. DM Luzón Peña et al.), Thomson-Civitas, 2014.